

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku
Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion
Philostorgiu Kai Theodōru**

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

XIII. Confutatio Arianorum nostri temporis ex scriptis Eusebii Caesariensis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

inspirata scriptura istis unquam usata sit A
 vocibus: De non extantibus: & Fuit
 aliquando tempus cum non esset: & a-
 liis quæ ibidem subjiciuntur, vitum est
 nullatenus rationi consentaneum esse,
 ut hæc vel dicerentur vel docerentur.
 Proinde etiam huic recto ac salubri de-
 creto consensus, quippe qui nun-
 quam antea hujusmodi vocibus uti
 consuevissemus. Quin & istud, prius-
 quàm gigneretur non erat, anathemate
 damnare haud incongruum duximus,
 eo quod apud omnes in confesso sit, il-
 lum esse Filium Dei etiam ante corpo-
 ralem nativitatem. Jam verò Imp. no-
 ster Deo Charissimus ratiocinando ad-
 struebat, etiam secundum divinam i-
 psius generationem illum esse ante om-
 nia secula. Nam priusquam actu gi-
 gneretur, potentiâ erat in Patre, inge-
 nita quadam ratione: Cum Pater sem-
 per sit pater, Rex item semper atque
 Servator; Et omnia sit potentiâ, sem-
 perque eodem modo ac similiter se ha-
 beat. Hæc vobis necessario scribenda
 esse duximus, Dilectissimi, ut vobis li-
 quido demonstramus, quanto cum ju-
 dicio, tum dubitatio, tum assensio no-
 stralibrata sit: & quod recte atque ordi-
 dine, primum quidem ad extremam
 usq; horam restitimus, quamdiu non-
 nulla aliter quam oportuit scripta nos
 offendebant: tandem vero ea quæ ni-
 hil offensionis habebant, sine conten-
 tione amplexi sumus, postquam nobis
 verborum sententiam candidè exami-
 nantibus apparuit, ea prorsus cum illis
 convenire quæ nos ipsi in fide primum
 à nobis exposita confessi fueramus.

γενομένης, τὸ δὲ ἄλλο ὄντων, καὶ τὸ, ἡ πόλις ὅτε
 οὐκ ἔστι, καὶ τοῖς ἐξ ἧς ἑπιλεγομένοις κερχη-
 μῆνης, οὐκ ἀλόγον ἐφάνη ταῦτα λέγειν καὶ
 διδάσκειν. ὡ καὶ αὐτὰ καλῶς δόξαν ἵστω-
 θέμεθα, ἐπεὶ μή τι τὸ πρὸς τὰς χεῖρας τὰ
 τοῖς εἰσὶν ἄλλο συγχεῖται τοῖς ῥήμασιν. ἐπι-
 μὴ τὸ ἀναθεματίζεσθαι, τὸ πρὸς τὴν ἡγενη-
 ναὶ οὐκ ἔστι, οὐκ ἀτοπον ἐνομίσθη, τὸ πρὸς
 πᾶσι μὴ ὁμολογεῖσθαι εἶναι αὐτὸν ὑὸν ἔθεξεν
 πρὸς τῆς κτ' σαρκὰ ἡγήσεως. ἡ δὲ ἡ θεοφιλέ-
 σατος ἡμῶν βασιλεὺς τὸ λόγῳ καλεσιδίαζε,
 καὶ κτ' τὴν ἐνθεον αὐτῆς ἡγήσῃ τὸ πρὸς πάντων
 αἰώνων εἶναι αὐτὸν ἐπεὶ κτ' πρὸς ἐνεργεῖα γεν-
 ηνηθῆναι, δυνάμει ἡ ἐν τῷ πατρὶ ἀγενήτως,
 ὄντος ἑπατρὸς αἰεὶ πατρὸς, ὡς καὶ βασιλέως
 αἰεὶ καὶ ᾤοντος, καὶ δυνάμει πάντων ὄντος,
 αἰεὶ τὸ καὶ κτ' τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος.
 Ταῦτα ὑμῶν ἀναγκαίως διεπεμψάμεθα ἀ-
 γαπητοῖς, τὰ κεκεμημένα τῆς ἡμετέρας ἐξέτα-
 σέως τε καὶ συγκαταθέσεως Φανερὰ κατι-
 σάντες ὡς διλόγως, τότε μὲν καὶ μεχεῖς ὑ-
 σάτης ὡραὶς ἰσάμεθα, ὅτ' ἡμῶν τὰ ἑτεροῦ
 γραφέντα προσέκοιτε τότε ἡ ἀφιλονεικίως τὰ
 μὴ ληπῆντα κατεδέξαμεθα, ὅτ' ἡμῶν ἐγνω-
 μόνως τῶν λόγων ἐξέταξεν τὴν διάνοιαν,
 ἐμφανῆ σύμπραξιν ἔχων ἐδόξε τοῖς ὑφ' ἡμῶν
 αὐτῶν ἐν τῇ προσκλιθεῖσθαι πίσει ὁμολογημέ-
 νοις.

C A P. XIII.

Κεφ. ιγ'.

Confutatio Arianorum nostri temporis, ex
 Scriptis Eusebii Casariensis.

ἔλεγχος τῶν ἐν ἡμετέροις ἀρεταῖς, ἐκ τῶν εἰσὶν τῶν
 κατὰ τὴν ἐπισκοπὰν συγγραμμάτων.

VOCEM igitur, consubstantialis no-
 vam non esse, nec à Patribus eo
 tempore congregatis primum excogi-
 tata, sed jam olim à majoribus transmi-
 sam ad posteros, Eusebius apertè testa-
 tur. Omnes verò qui tunc conven-
 rant, uno consensu fidem illic expositâ
 suscepisse, idem ille tum in eadem epi-
 stola docet, tum in alio opere confir-
 mat, in quo Constantini Magni vitam
 & conversationem summis laudibus ex-
 tollit. Sic autem ait: Hæc ille cum La-
 tino sermone dixisset, quæ alius quispi-
 am Græce interpretatus est, deinceps

ΟΤΙ μὲν ἐν ἡμετέροις ἡ ὁμοουσίως πρὸς-
 ρησις, ἐδὲ ὑπὸ τῶν τότε συναθροισθέντων
 πατέρων ἐξεδρεθείσα, ἀλλ' ἀνὰ τὴν ἐκ προ-
 γόνων εἰς ἐξόντας κατὰ γομήν, σαφῶς με-
 μαξίυρηκεν ὁ εὐσεβὴς ὅτι ἡ ἀπάντες ἡ
 νικαῦτα συναθροισθέντες, συμφώνως τὴν ἐν-
 τεθείσαν κατεδέξαντο πίσιν, καὶ αὐτὰ ἐφῆ-
 κεν πάλιν ἐν ἑτέρῳ συγγραμμάτι μαρτυρεῖ
 ἡ μεγάλη καὶ σάντης τὴν πολυλίαν ἐυφημίας
 ἑραίων. λέγει ἡ ἔτος. Ο μὲν δὲ αὐτῶν εἰπὼν ῥω-
 μαῖα Γλωτῆ, ὑπερμηνεὺς ἑτέρος, παρεδίδε
 τὸν

τὸν λόγον τοῖς τῆς συνόδου πατέρεσι. ἐν-
 τῶν δ' οἱ μὲν δόξα μὲν καὶ κληρῶν ἐδὲ
 πέλας. ④ δ' ἀπελογεῖτο τε καὶ ἀνεμύ-
 φητο. πλείων δὲ τὰ ὑφ' ἐκείνου τάγμα-
 τος πρότερον, πολλῆς τε ἀμφιλογίας
 τὰ πρῶτα συνισαμένης, ἀνεξικακῶς ἐπι-
 κροῦτο ὁ βασιλεὺς τῶν πάντων, (Χολῆ τε
 ἐύλογος τὰς παρὰ τὸν ὑφ' ἐκείνου. ἐν μέρει
 τὴν ἀνιλαμβανόμην τῶν παρ' ἐκείνου τὰ γ-
 μασι λεγομένων, ἡρέμα συνῆγε ἐδὲ Φι-
 λονείκως ἐπισταμένους, πρῶτος τε ποιήσας
 τὰς παρὰ τὸν ὑφ' ἐκείνου ὁμιλίας, ἐλλήνων τε τῆ
 φωνῆ, ὅτι μηδὲ ταύτης ἀμαθῶς εἶχε, γλυ-
 κερῶς τις ἦν καὶ ἡδύς, τὸς μὲν συμπεύθων.
 τὸς δὲ καταδυσωπῶν τὰ λόγῳ. τὸς δ' οὐ
 λέγουσιν ἐπανῶν. πάντας δὲ εἰς ὁμόνοιαν
 ἐλάων, ἕως ὅτε ὁμογνώμονας καὶ ὁμοδό-
 ξους αὐτοῖς ἴπῃ τοῖς ἀμφισβητούμενοις ἀπα-
 σι κατέστησαν ὡς ὁμόφωνον μὲν κερῆσαι
 τὴν πίσιν. τῆς δὲ σωτηρίας ἐορῆς τὸν αὐτὸν
 ἄρῃ τοῖς πᾶσι ὁμολογηθῆναι καιρῶν. ἐκυ-
 ρετο δὲ ἡδὴ καὶ ἐν γεραφῇ δι' ὑποσημειώ-
 σεως ἐκείνου τὰ κοινῇ δεδογμένα. καὶ ἡ
 βραχεία, πάλιν καὶ ταῦτα προσέδεικνεν.
 ἔτω δὲ συλαξάμην, ἴπῃ τα (Φῶν οἰ-
 κεία τὸς πάντας ἐπανέειπεν ἡφίδη. ④ δὲ ἐπα-
 νῆσαν συνῆγε ἐν φροσύνῃ. ἐκράτη τε τὸ λοι-
 πὸν ἄρῃ τοῖς πᾶσι μία γνώμη, ἡ παρ'
 αὐτῶν βασιλεῖ συμφωνηθεῖσα, σωματιομέ-
 νων ὡς παρ' ἐν ὑφ' ἐκείνου ἐν μακροῖς
 διηρημένων. καὶ δὲ χαίρων ὁ βασιλεὺς ἴπῃ
 τὰ καθ' ὅρθωμα, τοῖς μὴ παραλυχοῦσι τῆ
 συνόδου χαρπὸν ἐνθαλῆ δι' ἴπῃ σολῆς ἐδω-
 ρεῖται. λαοῖς τε πᾶσι, τοῖς τε καὶ ἀγροῖς,
 καὶ τοῖς ἀμφὶ τὰς πόλεις, χρημάτων ἀφ-
 θόνως ποιῶνται διαδόξως παρεκελεύετο,
 ὡς ἐπὶ γεραίρων τὴν ἐορτὴν τῆς εἰσοσασίας
 βασιλείας. ἐδὲ μὲν ἐν τῶν δόξων φε-
 νῆσας, εἰ καὶ τοῖς ἄλλοις παλεῶσιν ἀνιλέ-
 γην ἐδὲ ἐνόμιζον δυσεβές, τὰ τῶν γέν
 πῆσας, ὃν θαυμαζῶν εἰώθασιν, σύμφωνον γε-
 γνηῶς τὴν ὁμολογίαν ἐκείνων διδάσκοντι
 ἐπειδὴ δὲ καὶ παρὰ τὰς τῶν οικείων πατέρων
 διαμάχουσι δόξας, ἐχρῆν τὸ δόξας τὴν αἰ-
 χρίων μεμαθηκότας καὶ Φερίκως γέμα-
 σαν τελευτήσας, φυγεῖν παντὶ σθένει τὴν ὑ-
 ἐκείνων τεχθεῖσαι ἀσέβειαν. ἐπειδὴ ὅτι εἰκός

A Concilii Præsidiibus sermonem conce-
 sit. Tum vero alii proximos in simularē
 ceperunt: alii accusantibus responde-
 re & vicissim queri. Multis igitur hunc
 in modum ex utraque parte propositis,
 magnaue controversia in ipso princi-
 pio excitata, Imperator cuncta patienti-
 tissime auscultans, intento animo pro-
 positas quæstiones excepit; & quæ ab
 utraque parte dicebantur, vicissim a-
 struens atq; adjuvans, pertinacius cer-
 tantes paulatim conciliavit. Cùmque
 omnes placide alloqueretur, & Græca
 uteretur lingua, quippe qui ne hujus
 quidem linguæ ignarus esset, suavissi-
 mus ac jucundissimus fuit; dum alios vi-
 rationum adductos in suam sententiam
 trahit; alios orat & flectit; eosque qui
 recte dixissent, laudibus afficit; & uni-
 versos ad concordiam incitat. Donec
 tandem eos concordēs in omnibus, de
 quibus antea certabatur, & consenti-
 entes effecit. Adeo ut non modo unius
 fidei consonantia apud omnes obtine-
 ret; verum etiam unum idemque tem-
 pus in salutaris festi celebratione ab om-
 nibus firmaretur. Porro ea quæ in
 commune placuerant, scriptis manda-
 ta, & singulorum subscriptione robo-
 rata sunt. Paucisque interpositis rursus
 hæc addit: Cùm in hunc modum eis
 valedixisset, cunctis posthæc in patri-
 am redeundi potestatem fecit. Illi igitur
 summa hilaritate domum reversi
 sunt; ac deinceps una apud omnes va-
 luit opinio, sub ipsius Imperatoris præ-
 sentia, communi omnium consensu
 firmata; cùm ii qui jamdudum à se
 mutuo divulsi erant, in unum veluti
 corpus coaluissent. Hoc igitur retum
 successu letus Imperator, iis qui syn-
 odo minime interfuerant, gratissimi-
 mum fructum per litteras præbuit. Sed
 & universis populis, tam iis qui per a-
 gros, quam qui in urbibus habitabant,
 magnam pecuniæ vim distribui iussit;
 publicam festivitatem ob vicefimum
 imperii sui annum hac ratione conce-
 lebrans. Quare Arianos, licet aliis
 patribus contradicere haudquaquam
 impium ducant, huic tamen quem
 præcipue admirari solent, credere o-
 portebat, unanimum fuisse professio-
 nem illam docenti. Sed quoniam suo-
 rum quoque patrum opiniones impu-
 gnant, decebat saltem, ut cùm Arianum
 mortem fecidissimam atque horroris
 plenam didicissent, prolatam ab illo
 impietatem omni studio devitarent.

Quoniam vero genus mortis illius A
hauquaquam omnibus notum esse
verisimile est, ego, ejusmodi fuerit,
hoc loco exponam.

CAP. XIV.

De morte Arii, ex epistola Athanasii.

Hic igitur Alexandria diuturno
tempore commoratus, in con-
ventibus Ecclesiasticis iterum baccha-
ri studuit, pristinam quidem impieta-
tem suam abnegans, editam vero à pa-
tribus confessionem fidei suscepturum
se promittens. Sed cum neque divino
Alexandro, neq; cathedrâ simul ac pie-
tatis illius successori Athanasio id per-
suadere potuisset, rursus adjuvante Eu-
sebio Nicomediensi Constantinopo-
lim perrexit. Porro quæ ille ibi molit-
us fuerit, & quam sententiam à justo
iudice exceperit, omnium optime ex-
ponit Athanasius in litteris quas scrip-
sit ad Apionem: quarum partem huic
operi intexam, quæ sic habet; Ipse qui-
dem aberam Constantinopoli, tunc
cum ille mortuus est. Macarius vero
presbyter aderat, qui mihi rem narra-
vit. Accitus fuerat Arius ab Impera-
tore Constantino, opera ac studio Eu-
sebianorum. Qui cum ingressus esset
in palatium, interrogavit eum Imper-
ator, utrum fidem Ecclesiæ catholicæ
retineret. Tunc ille juravit se recte
credere; & libellum fidei suæ porrexit:
ea quidem occultans, quorum causa e-
jectus fuerat Ecclesia ab Alexandro
Episcopo: per fraudem vero & simula-
tionem usurpans verba sacra Scriptura-
rum. Cum igitur jurasset se minime sen-
sisse ea, quorum causa ipsum eiecerat
Alexander, dimisit eum Imperator ita
locutus: Si recta est fides tua, recte ju-
rasti. Sin autem impia est fides tua, ac
nihilominus jurasti, Deus è cælo te ju-
dicet. Cum hoc modo digressus esset
à Principe, Eusebiani consueta ipsis
violentia utentes, eum in Ecclesiam in-
troducere voluerunt. Sed beatæ me-
morix Alexander Constantinopolita-
nus Episcopus reclamabat, negans au-
ctorem hæreseos in communionem
suscipi oportere. Tandem Eusebiani
minati sunt Alexandro, ita dicen-
tes: Quemadmodum te invito per-
fecimus, ut ab Imperatore Arius evoca-
retur, sic crastino die quamvis renuen-
te te, nobiscum in hac Ecclesia colle-
ctasaget. Erat tunc dies Sabbati, cum

μη πάντας εἰδέναι τὸ θανάτου τὸν τρόπον,
ἐγὼ καὶ τῆτον ὡς ἐγένετο διηγήσομαι.

Κεφ. ιδ'.

Περὶ τῆς ἀρεῖς τιμιότητος, ἢ τῆς ἀθανασίας ἐπιστολῆς.

Πλείστοι δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ διαλείψας
τὸν χρόνον, Ἰπικωμασίου πάλιν τοῖς ἐκ-
κλησιαστικοῖς συλλόγοις ἐβέβητο, δυνάμενος
τὸν ἀσέβειαν, ὡς τὴν ἐπιθεσίαν ὑπὸ τῶν πατέ-
ρων ὁμολογίαν ὑπογράψαντος δέχεσθαι. ὡς ὅ-
τε τὸν θεῖον ἐκείνον ἀλέξανδρον ἐπεισεν, ἕτε-
ρῳ ἀθανάσιον τὸν τῆς ἐκείνης πρεσβυτερίας
καὶ εὐσεβείας διάδοχον, πάλιν διὰ τῆς εὐσε-
βείας τῆ νικομηδέως ἀσπιδῆς, εἰς τὴν κωνσταντι-
νόπολιν ἐδραμε. τὰ δ' ὑπ' ἐκείνου τυρωθέντα,
καὶ ὑπὸ τῆς δικαίας ψηφισθῆναι κελῖθ, ἀμει-
νον ὁ πάντα ἀεὶς ὁ ἀθανάσιος ἐν τοῖς πρὸς
ἀπίωνα διηγήσας γράμμασι, ἐγὼ δὲ καὶ τῆ-
το τὸ μέγεθος ἐν ἰσχυρῶν συγγραφή. Ἐγὼ μὲν
ἐπαρήμην ἐν τῇ κωνσταντινῶν πόλει, ὅτε τῆς
ἐλύθηκεν ἐκείνῳ. μακάριος δὲ ὁ πρεσβύτερος
παρῶν, καὶ κείνους λέγοντος ἠκούσας. ἐκέκλιθ
μὲν πρὸς κωνσταντῆς βασιλείας ἀρειος ἐκ-
ασπιδῆς τῶν περὶ εὐσεβείων. εἰσελθόντα δὲ τὸν
ἀρειον ἀνέκρινεν ὁ βασιλεὺς, εἰ τὴν πίστιν τῆς
καθολικῆς ἐκκλησίας ἔχει. αὐτὸς τὸν ὡμο-
σεπιστὸν ὁρῶν, καὶ ἐγγραφοῖ ἐπίδεδωκε πί-
σεως. κρίνας μὲν ἐφ' οἷς ἐξελήθη τῆς ἐκ-
κλησίας ὑπὸ ἀλέξανδρου ἐπισκόπου. ὑπο-
κρινόμενος δ' ἐτάξαι ἀπὸ τῶν γραφῶν λέξας. ὁ-
μόσαντα τοῖν αὐτὸν μὴ πεφρονῆκεναι ἐφ' οἷς
ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀλέξανδρος, ἀπέλυσεν εἰρη-
κῶς. εἰ ὁρῶν τὴν πίστιν ἐστὶ, καλῶς ὡμοσας. εἰ
δὲ ἀσέβης ἐστὶν ἢ πίστις σακὴ ὡμοσας, ὁ θεὸς ἐκ
τῆς ἕραν κείναι τὰ κατὰ σέ. ἔτω δὲ ἔν αὐτὸν
ἐξελθόντα πρὸς βασιλείας, ἠθέλησαν εἰς-
αγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν οἱ περὶ εὐσε-
βείων τῆ συνήθη αὐτῶν βία. ἀλλ' ὁ τῆς κωνσταν-
τινῆ πόλεως ἐπίσκοπος ὁ μακαρίτης ἀλέξαν-
δρος ἀνέλεγε. Φάσκων μὴ δεῖν εἰς κοινωνίαν
δεχθῆναι τὸν τῆς αἵρέσεως εὐρέτην. καὶ λοιπὸν
ὁ περὶ εὐσεβείων ἠπέλησαν, ὅτι ὡσπερ μὴ
θελότων ὑμῶν ἐποιήσαμεν αὐτὸν κληθῆναι
παρὰ βασιλείας, ἕτως ἀρειον καὶ μὴ κατὰ γνώ-
μην σατυράνη, σωμαχθῆσθαι ἀρειος μεθ'
ἡμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ. σάββατον δὲ τῆς